

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 28 stycznia 2015 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w Ł. stwierdził, że A. M. nie podlega ubezpieczeniom społecznym: emerytalnemu, rentowemu, chorobowemu i wypadkowemu od dnia 4 marca 2014 r. jako pracownik u płatnika składek Centrum (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w Ł.. Zdaniem organu rentowego wyniki przeprowadzonej kontroli dowodzą, iż umowa o pracę i zgłoszenie do ubezpieczeń były czynnościami pozornymi dokonаныmi jedynie celem uzyskania dodatkowego tytułu do ubezpieczeń i skorzystania ze świadczeń w związku z ciążą. /decyzja w aktach ZUS/

A. M. w dniu 10 marca 2015 roku złożyła odwołanie od powyższej decyzji, wnosząc o jej zmianę poprzez ustalenie, że podlega ubezpieczeniom społecznym: emerytalnemu, rentowemu, chorobowemu i wypadkowemu od dnia 4 marca 2014 roku jako pracownik Centrum (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w Ł.. Zaskarżonej decyzji zarzuciła naruszenie art.6 ust.1 pkt w zw. z art. 11 ust. 1 i 12 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych w zw. z art.83 § 1 kodeksu cywilnego poprzez błędne przyjęcie, że zawarta przez nią z zainteresowanym umowa o pracę z dnia 4 marca 2014 roku miała charakter pozorny, podczas gdy faktycznie świadczyła ona pracę. Podkreśliła, że przygotowane przez nią dokumenty zostały wykorzystane przez organy spółki oraz, że przez okres 3 miesięcy (tj. przed zwolnieniem lekarskim) rzetelnie wykonywała powierzone jej obowiązki, a ponadto nie mogła przewidzieć, że od 5 miesiąca ciąży będzie niezdolna do pracy. Skarżąca zaznaczyła, że nie jest prawdą, iż świadczyła pracę w czterech innych firmach, a ponadto, że przepisy ustawy o radcach prawnych pozwalają radcy prawnemu na podejmowanie zatrudnienia w więcej niż jednej jednostce organizacyjnej. /odwołanie k. 2 – 3/

Odpowiadając na odwołanie pismem z dnia 20 marca 2015 roku organ rentowy wniósł o jego oddalenie, podtrzymując argumentację przytoczoną w treści zaskarżonej decyzji. /odpowiedź na odwołanie k.5 – 6 /

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

A. M. urodziła się w dniu (...), legitymuje się wyższym wykształceniem prawniczym - ukończyła studia na Wydziale Prawa i Administracji (...). Z dniem 19 grudnia 2011 roku została wpisana na listę radców prawnych. /okoliczności bezsporne/

Centrum (...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w Ł. została zarejestrowana w KRS w dniu 28 sierpnia 2004 roku. Początkowo spółka zajmowała się zarządzaniem nieruchomościami, a od 2009 r. nastąpiła zmiana branży na edukacyjną. /zeznania świadka K. M. min.00:34:41 – 00:53:23 protokołu rozprawy z dnia 8 kwietnia 2016 r., płyta CD 31, wyciąg z KRS w aktach ZUS/

W dniu 4 marca 2014 roku A. M. podpisała umowę, na mocy której miała być zatrudniona w Centrum (...) spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w Ł. na czas nieokreślony od dnia 4 marca 2014 roku, w wymiarze 1/2 etatu, na stanowisku radcy prawnego, z wynagrodzeniem w wysokości 2 840 złotych. Wnioskodawczyni miała świadczyć pracę w Ł. przy ul. (...), który to adres był tożsamy z miejscem jej zamieszkania. /umowa o pracę w aktach ZUS/

Ze strony spółki umowę podpisał K. M. - mąż wnioskodawczyni, który pełnił wówczas funkcję doradcy zarządu spółki. /zeznania świadka K. M. min.00:34:41 – 00:53:23 protokołu rozprawy z dnia 8 kwietnia 2016 r., płyta CD 31/

W chwili podpisywania umowy o pracę prezesem zarządu spółki i jedynym jej udziałowcem była T. B.. /wyciąg z KRS w aktach ZUS/

W chwili zawierania umowy o pracę A. M. wiedziała, że jest w ciąży. W dniu 24 lutego 2014 r. wnioskodawczyni była 7 tygodni ciąży. /zeznania wnioskodawczyni min.00:04:20 – 00:17:13 protokołu rozprawy z dnia 27 października 2017 r., płyta CD k.319 w związku z jej informacyjnymi wyjaśnieniami min.00:03:18 – 00:25:20 protokołu rozprawy z dnia 8 kwietnia 2016 r., płyta CD k.31, dokumentacja medyczna k.38/

Wnioskodawczyni uzyskała zaświadczenie lekarskie o braku przeciwwskazań do wykonywania pracy na powierzonym jej stanowisku. /zaświadczenie w aktach ZUS/

Do jej obowiązków miały należeć czynności związane z udziałem w bieżącej obsłudze prawnej spółki, a w szczególności:

- reprezentacja spółki w postępowaniu sądowym, egzekucyjnym, administracyjnym, skarbowym,
- reprezentowanie spółki w rozmowach z wierzycielami, bankami i kontrahentami,
- sporządzanie opinii prawnych, pism procesowych, wniosków i innych dokumentów prawnych,
- udzielanie porad i konsultacji prawnych zarządowi Spółki.

/zakres obowiązków w aktach ZUS/

Przed podpisaniem umowy o pracę z dnia 4 marca 2014 roku A. M. zawierała z Centrum (...) spółką z ograniczoną odpowiedzialnością w Ł. umowy, na podstawie których miała być zatrudniona: na czas określony od 1 kwietnia 2012 roku do 31 lipca 2012 roku oraz od 1 września 2012 roku do 3 marca 2014 roku (w wymiarze 1/2 etatu na stanowisku radcy prawnego z wynagrodzeniem w wysokości 8 500 złotych. /zeznania wnioskodawczyni min.00:04:20 – 00:17:13 protokołu rozprawy z dnia 27 października 2017 r., płyta CD k.319 w związku z jej informacyjnymi wyjaśnieniami min.00:03:18 – 00:25:20 protokołu rozprawy z dnia 8 kwietnia 2016 r., płyta CD k.31/

W momencie podpisywania umowy o pracę z dnia 4 marca 2014 roku spółka znajdowała się w trudnej sytuacji finansowej, a zadaniem jakie postawiono przed wnioskodawczynią było uzgadnianie przez nią warunków spłaty zadłużenia z wierzycielami spółki (m.in. Bankiem (...), Agencją Ochrony (...)). Ponadto w związku z planem otworzenia przez spółkę szkoły skupiającej się na nauczaniu domowym, wnioskodawczyni miała dowiedzieć się czy taka możliwość prawna w ogóle istnieje, uzgodnić warunki z (...) wydziałem edukacji oraz przygotować niezbędne dokumenty w tym zakresie. A. M. faktycznie wykonywała powyższe obowiązki przez okres 3 miesięcy. /zeznania wnioskodawczyni min.00:04:20 – 00:17:13 protokołu rozprawy z dnia 27 października 2017 r., płyta CD k.319 w związku z jej informacyjnymi wyjaśnieniami min.00:03:18 – 00:25:20 protokołu rozprawy z dnia 8 kwietnia 2016 r., płyta CD k.31, zeznania świadka K. M. min.00:34:41 – 00:53:23 protokołu rozprawy z dnia 8 kwietnia 2016 r., płyta CD 31/

W związku z wykonywaniem tych obowiązków wnioskodawczyni pozostawała w stałych kontakcie z K. M., który pełnił wówczas funkcję doradcy zarządu spółki. /zeznania wnioskodawczyni min.00:04:20 – 00:17:13 protokołu rozprawy z dnia 27 października 2017 r., płyta CD k.319 w związku z jej informacyjnymi wyjaśnieniami min.00:03:18 – 00:25:20 protokołu rozprawy z dnia 8 kwietnia 2016 r., płyta CD k.31/

A. M. wykonywała powierzone jej obowiązki w zaadaptowanym na biuro budynku gospodarczym mieszczącym się przy ulicy (...) w Ł.. Pod tym samym adresem znajduje się budynek zamieszkiwany przez wnioskodawczynię, jej męża oraz dzieci. /zeznania wnioskodawczyni min.00:04:20 – 00:17:13 protokołu rozprawy z dnia 27 października 2017 r., płyta CD k.319 w związku z jej informacyjnymi wyjaśnieniami min.00:03:18 – 00:25:20 protokołu rozprawy z dnia 8 kwietnia 2016 r., płyta CD k.31, zeznania świadka K. M. min.00:34:41 – 00:53:23 protokołu rozprawy z dnia 8 kwietnia 2016 r., płyta CD 31/

Wnioskodawczyni zajmowała się opracowywaniem oraz przygotowywaniem projektów dokumentów, w tym związanych z odzyskiwaniem należności czy też spłatą zadłużenia. Pozostawała w kontakcie z kancelariami komorniczymi oraz firmami, w stosunku do których płatnik posiadał zadłużenie. Wspólnie z K. M. uczestniczyła w spotkaniach w Urzędzie Miasta Ł.. zeznania świadka K. M. min.00:34:41 – 00:53:23 protokołu rozprawy z dnia 8 kwietnia 2016 r., płyta CD 31, dokumentacja k.143 – 215 akt ZUS/

Wnioskodawczyni przygotowała projekty pism do: Banku (...) i do Komornika Sądowego. Sporządziła projekt umowy dzierżawy pojazdu, projekt statutu Niepublicznej Szkoły Podstawowej oraz projekty uchwał Zgromadzenia Wspólników Centrum (...). /dokumentacja w aktach ZUS/

Z uwagi na chorobę dziecka w marcu, kwietniu oraz maju 2014 roku wnioskodawczyni korzystała z krótkotrwałych zwolnień lekarskich, podczas których podjęła korespondencję mailową dotyczącą spraw spółki.

Od czerwca 2014 roku przebywała na długotrwałym zwolnieniu lekarskim (z uwagi na chorobę w czasie ciąży).

/wiadomości e-mail – w aktach ZUS, zeznania wnioskodawczyni min.00:04:20 – 00:17:13 protokołu rozprawy z dnia 27 października 2017 r. , płyta CD k.319 w związku z jej informacyjnymi wyjaśnieniami min.00:03:18 – 00:25:20 protokołu rozprawy z dnia 8 kwietnia 2016 r. , płyta CD k.31/

Wnioskodawczyni wykonywała powierzone jej obowiązki również w siedzibach wierzycieli oraz instytucji publicznych. /zeznania świadka K. M. min.00:34:41 – 00:53:23 protokołu rozprawy z dnia 8 kwietnia 2016 r. , płyta CD 31/

W ramach prowadzonej działalności spółka zajmowała się m.in. prowadzeniem szkoły podstawowej (...) w Ł. i w jej imieniu wnioskodawczyni spotykała się z pracownikiem Wydziału (...) Urzędu Miasta Ł.. Przedstawiła plan dalszego rozwoju szkoły oraz kwestie związane z edukacją domową. K. M. również brał udział w tych spotkaniach. /zeznania świadka B. J. min.00:04:28 – 00:13:24 protokołu rozprawy z dnia 8 listopada 2016 r. , płyta CD k.74/

Wnioskodawczyni urodziła dziecko w dniu 3 października 2014 roku. /okoliczność bezsporna/

Na dzień 31 grudnia 2014 roku Centrum (...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w Ł. nie osiągnęła żadnych przychodów ani zysku. Na dzień 31 grudnia 2015 roku przychody płatnika wyniosły 3 983,83 złotych. Spółka odnotowała stratę w wysokości 3 574,04 zł. /zestawienie k.50 – 51/

W spornym okresie wnioskodawczyni wykonywała czynności radcy prawnego w Zarządzie Dróg i (...) w Ł., w (...) (na 3/4 etatu), w Fundacji (...) (na 1/2 etatu) i w Prywatnej Policealnej Szkole Kosmetycznej w Ł.. /zeznania wnioskodawczyni min.00:04:20 – 00:17:13 protokołu rozprawy z dnia 27 października 2017 r. , płyta CD k.319 w związku z jej informacyjnymi wyjaśnieniami min.00:03:18 – 00:25:20 protokołu rozprawy z dnia 8 kwietnia 2016 r. , płyta CD k.31, dokumentacja osobowa wnioskodawczyni k.283/

W okresie od stycznia do sierpnia 2013 roku płatnik zatrudniał w oparciu o umowy o pracę (...) nauczycieli (w tym dyrektora szkoły), pracownika biurowego i magazyniera. Poza dyrektorem oraz nauczycielem języka angielskiego, wynagrodzenie nauczycieli oscyloowało wokół minimalnego wynagrodzenia za pracę. W okresie tym spółka zatrudniała w oparciu o umowy zlecenia (...) nauczycieli.

W okresie od września 2013 r. do czerwca 2014 r. płatnik zatrudniał 11 osób na podstawie umów zleceń.

W okresie od 1 października 2013 roku do 31 sierpnia 2014 roku K. M. był zatrudniony w oparciu o umowę o pracę z miesięcznym wynagrodzeniem w wysokości 2 000 złotych netto.

/zestawienie k.52 – 53/

Od stycznia 2015 roku do kwietnia 2016 roku wnioskodawczyni pełniła funkcję prezesa zarządu Centrum (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w Ł.. Od kwietnia 2016 roku (w związku z powołaniem na funkcję prezesa zarządu E. – Ł.) wnioskodawczyni przebywa na urlopie bezpłatnym. Nie doszło do rozpoczęcia nauczania domowego, o które zabiegała wnioskodawczyni. W międzyczasie Fundacja (...), która jest organem prowadzącym szkołę podstawową, na bazie której miało być prowadzone nauczanie domowe, zrealizowała projekt ze środków unijnych, który miał skutkować internetowym nauczaniem domowym. To nie przyniosło wymiernych efektów w postaci dużej liczby uczniów zapisujących się do takiej szkoły. W związku z tym Centrum (...) nie podjęło ryzyka prowadzenia takiego

nauczania. /zeznania wnioskodawczyni min.00:04:20 – 00:17:13 protokołu rozprawy z dnia 27 października 2017 r. , płyta CD k.319/

Decyzją z dnia 8 lutego 2013 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych – I Oddział w Ł. stwierdził, że A. M. nie podlega jako pracownik u płatnika składek obowiązkowo ubezpieczeniom: emerytalnemu, rentowym, chorobowemu i wypadkowemu w okresie od dnia 1 kwietnia 2012 roku do 31 lipca 2012 roku oraz od 17 września 2012 roku. /decyzja w aktach ZUS/

Odwołanie wnioskodawczyni od powyższej decyzji na mocy wyroku Sądu Okręgowego w Łodzi – VIII Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 21 marca 2016 roku zostało oddalone. /okoliczność znana Sądowi z urzędu – sprawa VIII U 895/13/

Spółka będąca płatnikiem nie zatrudniała nigdy wcześniej radcy prawnego. W okresie niezdolności do pracy wnioskodawczyni – w razie potrzeby korzystała z usług kancelarii mec. P. P.. Nie zatrudniła nikogo na zastępstwo. /niesporne/

Powyższych ustaleń Sąd dokonał na podstawie powołanych dowodów z dokumentów, zeznań świadków oraz przesłuchania wnioskodawczyni jako strony.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Odwołanie nie jest zasadne.

Zgodnie z treścią art. 6 ust. 1 pkt 1, art. 8 ust. 1 i art. 11 ust. 1 i art.12 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. Nr 137, poz. 887 ze zmianami) pracownicy, to jest osoby pozostające w stosunku pracy, podlegają obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym.

O tym zaś czy strony istotnie nawiązały stosunek pracy stanowiący tytuł ubezpieczeń społecznych nie decyduje samo formalne zawarcie umowy o pracę, wypłata wynagrodzenia, przystąpienie do ubezpieczenia i opłacenie składki, wystawienie świadectwa pracy, ale faktyczne i rzeczywiste realizowanie elementów charakterystycznych dla stosunku pracy, a wynikających z art. 22 § 1 k.p. Istotne więc jest, aby stosunek pracy zrealizował się przez wykonywanie zatrudnienia o cechach pracowniczych.

Definicja ustawowa stosunku pracy zawarta jest w art. 22 k.p. i zakłada wykonywanie pracy osobiście, odpłatnie, w ramach podporządkowania pracowniczego, w sposób powtarzalny i bez ponoszenia przez pracownika ryzyka prowadzenia podmiotu zatrudniającego. (por. wyrok SA w Łodzi z dnia 6 lutego 2013 roku, sygn. akt III AUa 804/12, LEX 1312046)

Do cech pojęciowych pracy stanowiącej przedmiot zobowiązania pracownika w ramach stosunku pracy należą więc osobiste i odpłatne jej wykonywanie w warunkach podporządkowania. Zgodnie ze stanowiskiem judykatury stosunek ubezpieczeniowy jest następczy wobec stosunku pracy i powstaje tylko wówczas, gdy stosunek pracy jest realizowany. Jeżeli stosunek pracy nie powstał bądź też nie jest realizowany, wówczas nie powstaje stosunek ubezpieczeniowy, nawet jeśli jest odprowadzana składka na ubezpieczenie społeczne. (wyrok Sądu Apelacyjnego w Lublinie z dnia z dnia 17 stycznia 2006 roku III AUa 433/2005, Wspólnota (...))

W orzecnictwie Sądu Najwyższego ugruntowany jest pogląd, że podleganie pracowniczemu ubezpieczeniu społecznemu jest uwarunkowane nie tyle samym faktem zawarcia umowy o pracę i opłacaniem składek ubezpieczeniowych, ale legitymowaniem się statusem pracownika rzeczywiście świadczącego pracę w ramach ważnego stosunku pracy. Sam bowiem fakt, że oświadczenia stron umowy o pracę zawierają określone w art. 22 k.p. formalne elementy umowy o pracę nie oznacza, że umowa taka jest ważna. Jeżeli bowiem strony umowy o pracę przy składaniu oświadczeń woli mają świadomość tego, że osoba określona w umowie o pracę jako pracownik pracy świadczyć nie będzie, a osoba wskazana jako pracodawca nie będzie korzystać z jej pracy, i do podjęcia i wykonywania pracy nie doszło a jedynym celem umowy było umożliwienie skorzystania ze świadczeń z ubezpieczenia

społecznego, to umowę taką uważa się za zawartą dla pozorów - art. 83 § 1 k.c. Umowa taka nie stanowi tytułu do objęcia ubezpieczeniami społecznymi (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 11 marca 2008 r. sygn. II UK 148/07, niepubl.; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 4 sierpnia 2005 r. sygn. II UK 321/04, opubl: Orzecznictwo Sądu Najwyższego Izba Administracyjna, Pracy i Ubezpieczeń Społecznych rok 2006, Nr 11-12, poz. 190, str. 503; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 28 lutego 2001 r. sygn. II UKN 244/00, opubl: Orzecznictwo Sądu Najwyższego Izba Administracyjna, Pracy i Ubezpieczeń Społecznych rok 2002, Nr 20, poz. 496; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 24 lutego 2010 r. sygn. II UK 204/09, LEX nr 590241).

W przedmiotowej sprawie organ rentowy stanął na stanowisku, iż umowa o pracę z dnia 4 marca 2014 roku zawarta między A. M. a spółką będącą płatnikiem miała charakter pozorny.

Zgodnie z art. 83 § 1 k.c. nieważne jest oświadczenie woli złożone drugiej stronie za jej zgodą dla pozorów.

Z czynnością prawną pozorną mamy do czynienia wówczas, gdy występują łącznie następujące warunki: oświadczenie woli musi być złożone tylko dla pozorów, oświadczenie woli musi być złożone drugiej stronie, adresat oświadczenia woli musi zgadzać się na dokonanie czynności prawnej jedynie dla pozorów, czyli być aktywnym uczestnikiem stanu pozorności.

Pierwsza i zasadnicza cecha czynności pozornej wyraża się brakiem zamiaru wywołania skutków prawnych, jakie prawo łączy z tego typu czynnością i treścią złożonego oświadczenia. Jest to zatem z góry świadoma sprzeczność między oświadczonymi a prawdziwymi zamiarami stron, czyli upozorowanie stron na zewnątrz i wytworzenie przeświadczenia dla określonego kręgu (otoczenia), nie wyłączając organów władzy publicznej, że czynność o określonej treści została skutecznie dokonana. Jednakże zgodnie ze stanowiskiem Sądu Najwyższego, wyrażonym w wyroku z 14 marca 2001 roku (sygn. akt III UKN 258/00, opubl. OSNAP 2002/21/527), nie można przyjąć pozorności oświadczeń woli o zawarciu umowy o pracę, gdy pracownik podjął pracę i ją wykonywał, a pracodawca świadczenie to przyjmował. Nie wyklucza to rozważenia, czy w konkretnym przypadku zawarcie umowy zmierzało do obejścia prawa (art. 58 § 1 k.c. w związku z art. 300 k.p.).

Stosownie do treści art. 58 § 1 k.c. czynność prawna sprzeczna z ustawą albo mająca na celu obejście ustawy jest nieważna, chyba że właściwy przepis przewiduje inny skutek, w szczególności ten, iż na miejsce nieważnych postanowień czynności prawnej wchodzi odpowiednie przepisy ustawy.

O czynności prawnej mającej na celu obejście ustawy można mówić wówczas, gdy czynność taka pozwala na uniknięcie zakazów, nakazów lub obciążeń wynikających z przepisu ustawy i tylko z takim zamiarem została dokonana. Nie jest natomiast obejściem prawa dokonanie czynności prawnej w celu osiągnięcia skutków, jakie ustawa wiąże z tą czynnością prawną. Skoro z zawarciem umowy o pracę ustawa o systemie ubezpieczeń społecznych wiąże obowiązek ubezpieczenia emerytalno-rentowego, chorobowego i wypadkowego, podjęcie zatrudnienia w celu objęcia ubezpieczeniem i ewentualnego korzystania ze świadczeń z tego ubezpieczenia nie może być kwalifikowane jako obejście prawa.

W sytuacji, gdy wolą stron zawierających umowę było faktyczne nawiązanie stosunku pracy i doszło do świadczenia pracy za wynagrodzeniem, sama świadomość jednej ze stron umowy, a nawet obu stron, co do wystąpienia w przyszłości zdarzenia uprawniającego do świadczeń z ubezpieczenia społecznego, nie daje podstawy do uznania, że umowa miała na celu obejście prawa (wyrok SN z dnia 2 lipca 2008 roku, sygn. akt II UK 334/07, opubl. L.).

Sąd rozpoznający przedmiotową sprawę podziela również pogląd Sądu Najwyższego (wyrok z dnia 25 stycznia 2005 roku, II UK 141/04, OSNP 2005/15/235), w którym stwierdza się, iż stronom umowy o pracę, na podstawie której rzeczywiście były wykonywane obowiązki i prawa płynące z tej umowy, nie można przypisać działania w celu obejścia ustawy (art. 58 § 1 k.c. w zw. z art. 300 k.p.).

Ocena taka nie odnosi się jednak do sytuacji, gdy podejmowane czynności w ramach zawartej umowy o pracę nie mają na celu rzeczywistej realizacji tej umowy, a jedynie uwiarygodnienie jej świadczenia – innymi słowy są czynnościami

pozornymi, fikcyjnymi - pracownik udaje, że wykonuje jakieś czynności jedynie po to aby stworzyć dowody jej świadczenia.

Przekładając powyższe rozważania na grunt przedmiotowej sprawy wskazać należy, iż spór sprowadza się do ustalenia, czy A. M. faktycznie świadczyła pracę na rzecz i pod nadzorem płatnika, czy też strony zawarły kwestionowaną umowę o pracę wyłącznie w celu wyłudzenia świadczeń z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, a więc dla pozoru, ewentualnie czy czynność ta nie zmierzała do obejścia prawa i nie była sprzeczna z zasadami współżycia społecznego.

W ocenie Sądu rozpoznającego niniejszą sprawę zawarcie w dniu 4 marca 2014 roku umowy o pracę było czynnością pozorną. Strony tej umowy – wnioskodawczyni oraz płatnik zgodnie działali bez zamiaru wywołania skutków prawnych, jakie prawo łączy z tego typu czynnością i treścią złożonego oświadczenia. Była to z góry założona, świadoma sprzeczność między oświadczonymi a prawdziwymi zamiarami stron tego stosunku, czyli upozorowanie na zewnątrz i wytworzenie przeświadczenia dla określonego kręgu (otoczenia), nie wyłączając organów władzy publicznej, że czynność o określonej treści została skutecznie dokonana.

Za taką tezę przemawia szereg ważkich argumentów.

Po pierwsze, brak było gospodarczej konieczności utworzenia przez płatnika stanowiska radcy prawnego i zatrudnienia na nim osoby na podstawie stosunku pracy. W sprawie niesporne pozostaje, że przed nawiązaniem współpracy z wnioskodawczynią płatnik nie zatrudniał żadnego pracownika na stanowisku radcy prawnego, w czasie nieobecności wnioskodawczyni spowodowanej chorobą – nikt na jej miejsce nie został zatrudniony – w razie konieczności spółka podejmowała współpracę z kancelarią adwokacką.

Po drugie, budzi zdziwienie fakt podjęcia przez płatnika decyzji o utworzeniu stanowiska, którego nie miałyby – przy braku wykazanych przychodów firmy – żadne szanse się utrzymać.

Po trzecie, gdyby istotnie zachodziła potrzeba korzystania przez płatnika z usług prawnych (w miejscu zamieszkania wnioskodawczyni, z wykorzystaniem jej urzędzeń ku temu służących, bez nadzoru i kierownictwa spółki nad czasem i sposobem wykonywania tych czynności) racjonalnym dla przedsiębiorcy było powierzenie tych czynności na podstawie umowy cywilnoprawnej, generującej mniejsze koszty. Nie bez znaczenia w tym zakresie jest też ilość czynności wykonanych przez skarżącą w spornym okresie i ich rodzaj – stworzenie dokumentów, a więc rezultat.

W przekonaniu Sądu wyżej opisane okoliczności przesądzają, że celem powyżej poczynionych przez wnioskodawczynię czynności było jedynie uwiarygodnienie świadczenia pracy, mające umożliwić jej korzystanie ze świadczeń z ubezpieczenia społecznego w zwiększonym wymiarze.

Dlatego też Sąd uznał, że umowa o pracę z dnia 4 marca 2014 roku została zawarta dla pozoru, a zatem jest nieważna.

Jakkolwiek analiza zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego prowadzi do wniosku, że wnioskodawczyni w spornym okresie wykonywała pewne czynności na rzecz płatnika, to jednak nie był to stosunek pracy.

Elementem charakterystycznym umowy o pracę, którego analizowany stosunek prawny na pewno nie zawierał, jest wykonywanie pracy w ramach podporządkowania pracowniczego i pod kierownictwem pracodawcy.

Zgromadzony w sprawie materiał dowodowy nie potwierdza, aby płatnik kierował pracą wnioskodawczyni, w szczególności, aby wskazywał na konkretne bieżące zadania do realizacji, związane z powierzonym stanowiskiem, które by modyfikował biorąc pod uwagę ilość i wyniki pracy dotychczas wykonanej. Jest to istotne, jeżeli uwzględni się, że zatrudnienie pracownicze odwołuje się do staranności, a nie rezultatu.

Ze zgromadzonego materiału dowodowego nie wynika także, aby płatnik składek wydawał polecenia co do bieżącego wykonywania pracy.

Poczynione stwierdzenie jest ważne, gdy założy się, że praca pod kierownictwem

w myśl art. 22 § 1 k.p., jest jedną z najważniejszych cech w procesie typizacji charakteru stosunku prawnego łączącego strony (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 20 marca 1965 r., III PU 28/64, OSNCP 1965, nr 9, poz. 157).

Jasne przy tym jest, że cechy podporządkowania pracowniczego mogą być w określonym zakresie charakterystyczne również dla zobowiązań cywilnoprawnych, a nadto, że mogą występować z różnym nasileniem (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 10 października 2003 r., I PK 466/02 Pr. Pracy 2004, nr 3, s. 35).

Dlatego zasadne jest rozważenie reguły umożliwiającej rozróżnienie, czy dany stan faktyczny charakteryzuje się podporządkowaniem pracowniczym, czy też więź łącząca strony nosi znamiona innej zależności (zbliżonej do kierownictwa pracodawcy). Ma to znaczenie, gdy weźmie się pod uwagę, że umowa mająca za przedmiot świadczenie pracy nie może mieć mieszanego charakteru, łączącego elementy umowy o pracę i umowy cywilnoprawnej (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 23 stycznia 2002 r., I PKN 786/00, OSNP 2004, nr 2, poz.23. Z. K., Rodzaje kontraktów menedżerskich, (...) 1999, nr 7, s. 12).

Sprawia to, że kwalifikacji prawnej umów o świadczenie pracy (usług) można dokonywać jedynie metodą typologiczną, to jest przez rozpoznanie i wskazanie cech przeważających (dominujących).

Nie można przy tym pominąć, że decydujące znaczenie w procesie rozróżniania charakteru stosunku prawnego łączącego strony ma sposób wykonywania umowy, a w szczególności realizowanie przez kontrahentów – nawet wbrew postanowieniom umownym – tych cech, które charakteryzują umowę o pracę (T. Romer, Prawo pracy. Komentarz, Warszawa 2000, s.101, postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 13 listopada 2008 r., II UK 209/08, Lex nr 737398).

Zasada ta jest powszechnie uznawana i akceptowana w doktrynie oraz praktyce i w konsekwencji dla oceny zobowiązania pracowniczego drugoplanowe znaczenie ma nazwa umowy oraz deklarowana w chwili jej zawarcia treść. Ważne jest, w jaki sposób strony kształtują więź prawną w trakcie jej trwania. Zważywszy, że ustawodawca nie zdecydował się na wskazanie dla stosunku pracy elementów przedmiotowo istotnych, zrozumiałe jest, że klasyfikacja doniosłości cech charakterystycznych zobowiązania pracowniczego jest problematyczna. Mimo to za prawidłowy należy uznać pogląd podkreślający konieczność występowania kierownictwa pracodawcy w stosunkach pracy. Wiążąca ta cechuje praca pod kierownictwem, która stanowi element sine qua non każdego zatrudnienia pracowniczego. Formułując tą tezę nie można pomijać, że kierownictwo pracodawcy w procesie rozróżniania reżimów umownych ma niewątpliwie pierwszoplanowe znaczenie. Jest tak dlatego, że nie występuje ono przy umowach cywilnoprawnych. Słuszne jest zatem stanowisko, zgodne z którym kierownictwo pracodawcy jest jedyną cechą rzeczywiście odróżniającą stosunek pracy od umów cywilnoprawnych (Z. Hajn, glosa do wyroku Sądu Najwyższego z dnia 16 grudnia 1998 r., II UKN 394/98, OSP 2000, nr 12, poz. 177).

Przenosząc wskazane zapatrywanie do stanu faktycznego sprawy, należy przyjąć, że określenie zadań pracownika jedynie poprzez zadaniowe wskazanie zakresu obowiązków, jak również niestosowanie żadnego sposobu weryfikacji i rozliczania wyników pracy wnioskodawczyni pozwalają na uznanie, że sporny stosunek prawny nie nosił cechy pracowniczego podporządkowania, a z drugiej strony kierownictwa pracodawcy nad pracą wykonywaną przez skarżącą. Za takie kierownictwo nie można uznać w analizowanej sprawie udziału wraz z wnioskodawczynią w rozmowach z urzędnikiem Urzędu Miasta Ł.. Konkluzja ta oznacza również, że stron nie łączyła umowa o pracę.

Dodać także należy, iż z ustaleń faktycznych wynika, że zaoferowane wnioskodawczyni stanowisko pracy radcy prawnego miało być etatem nowoutworzonym specjalnie na potrzeby usankcjonowania zawartej umowy o pracę. Nadto podczas nieobecności wnioskodawczyni płatnik nie zatrudniał nikogo na tym stanowisku, mimo potrzeby istniejącej niepełne trzy miesiące wcześniej.

Z zebranego w sprawie materiału dowodowego wynika, iż wnioskodawczyni nie była rozliczana z czasu pracy, a także nie była zobligowana do podpisywania list obecności. Pracodawca nie przedstawił zaś żadnych dokumentów, z których wynikałoby rozliczenie czasu pracy skarżącej.

W rezultacie Sąd uznał, że wykonywane przez wnioskodawczynię na rzecz płatnika czynności nie odbywały się w reżimie charakterystycznym dla stosunku pracy, tj. zgodnie z dyspozycją art. 22 § 1 k.p.

Dodać należy, że swoboda kontraktowa stron nie jest wartością absolutną. Strony mogą łączyć się dowolną więzią prawną, w tym umową o pracę, ale wybierając ten model zatrudnienia zobowiązane są przestrzegać jego cech charakterystycznych. O wykreowaniu stosunku pracy nie decyduje wyłącznie wola stron. Jest ona nieodzowna przy nawiązaniu zatrudnienia pracowniczego, jednak w sytuacji, gdy strony realizują więź prawną w oderwaniu od jej konstrukcyjnych cech, możliwe i konieczne jest zweryfikowanie charakteru prawnego zobowiązania. Zapatrywanie to wynika z przyjęcia założenia, że o rodzaju umowy decydują w pierwszej kolejności przepisy prawa.

Czynność prawna – jaką jest w realiach niniejszej sprawy umowa o pracę zawarta przez strony - jest sprzeczna z ustawą tzn. przepisem art. 22 § 1 k.p. w tym znaczeniu, że strony zawarły i realizowały w istocie inne zobowiązanie, którego przedmiotem było wykonywanie przez A. M. pewnych czynności na rzecz płatnika, prowadzącego działalność gospodarczą, ale nie w reżimie stosunku pracy.

Przedstawione konkluzje znalazły potwierdzenie również w innych okolicznościach sprawy, a zwłaszcza znaczenie miała kwestia rozmiaru rzeczywiście świadczonej pracy, elastycznego czasu, w jakim miała być wykonywana, miejsca jej wykonywania, braku wytycznych co do sposobu realizacji konkretnych zadań i braku kontroli nad sposobem i czasem wykonywania pracy.

W ocenie Sądu wykonywanie przez skarżącą pewnych czynności na rzecz płatnika nie odpowiada reżimowi stosunku pracy, co skutkuje przyjęciem, że podmioty te nie realizowały więzi o znamionach pracowniczych. Natomiast zawarcie umowy o pracę służyło uzyskaniu świadczeń z ubezpieczeń społecznych w razie choroby, przysługujących osobie o statusie pracownika.

Dodać należy, że pozorność umowy o pracę (art. 83 k.c. w związku z art. 300 k.p.) ma miejsce nie tylko wówczas, gdy mimo jej zawarcia praca w ogóle nie jest świadczona, ale również wtedy, gdy jest faktycznie świadczona, lecz na innej podstawie niż umowa o pracę (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 5 października 2006 r. I UK 120/06, OSNP 2007/19-20/294, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 12 maja 2011 r. II UK 20/11, OSNP 2012/11-12/145).

Z powyższych względów Sąd Okręgowy uznał, że strony nie były związane umową o pracę, gdyż sporny stosunek prawny nie nosił konstytutywnej cechy umowy o pracę, wynikającej z art. 22 § 1 k.p., jaką jest pracownicze podporządkowanie.

Kwalifikacja ta ma znaczenie z dwóch powodów:

- po pierwsze, zgodnie z art. 6 ust. 1 pkt 1, art. 11 ust. 1 oraz art. 12 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych, prowadzi do uznania, że A. M. nie podlega ubezpieczeniom społecznym jako pracownik u zainteresowanego płatnika,
- po drugie, stanowisko to, zważywszy na treść zaskarżonej decyzji uniemożliwia wypowiedzenie się co do podlegania ubezpieczeniu społecznemu wnioskodawczyni na innej podstawie prawnej.

Sąd Okręgowy nie może w tym postępowaniu tej kwestii przesądzać, gdyż przedmiotem zaskarżonej decyzji jest wyłącznie kwestia podlegania ubezpieczeniom społecznym jako pracownik (art. 6 ust 1 pkt 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych).

Mając na uwadze powyższe, Sąd Okręgowy na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. oddalił odwołanie.